habeant·ſed quid ſi domini ſint in diuerſis ꝓuincijs· credo alterū cō
pellendum vt vendat reliquo· vel ſi neuter emere vult redimat eccle
ſia·non enī debent vxores a viris ſepari·vt xxxiij·q·ij·quos deus con
iunxit homo nō ſepet·C·omunia·vtriuſqꝫ iudi·poſſeſſionū et ar·ff·
de edil'·edicto·plerūqꝫ·nam peccarent dn̄i eos ſeparando·et ita ſaltem
indirecte ſūt conpellendi relaxare eos ſi non eſt qui emat et potius ſe
quetur vxor virū
quam econuerſo·
·xiij·q·ij· vnaqꝫ
vel diſtingue an
āncilla nubat volē
te dn̄o· vel non·
vt dixi·xiij· q·ij·
·c·vnaqueqꝫ·
a ¶ Coniūctō·ſcꝫ
legitima ⁊ omūis
b ¶ Et p volūta=
tē·maxīe qꝛ etiam
eis mutis·pt ɔtra
hi mrīmoniuꝫ·vt
ex·e·c·i·

Q· ·i·
Quod au=
tem hic d
pmigitur
prima queſtio an
ſcilicet qui ſuſce=
pit ꝓprium filium
de ſacro fonte poſ
ſit poſtea carnali=
ter cōmiſceri ſue
vxori cui per tale
factum compater
fcūs ē·⁊ quidē ſic
ſicꝫ canones varie
loquantur de eo·
in p̄mo ⁊ ſcdo·c·
dr̄ q debet ab ea
ſepari· in quinqꝫ
aūt capl'is ſequen
tibus dr̄ ɔtrariuꝫ
q nō debet ab ea
ſepari·ſed ɔtrari
etas h ſoluit·ex̄
de cogna· ſpūali·
ſi vir vel mulier·
vbi dicit alexan=
der q mulier ſiue
ex malicia ſiue ex
ignorātia ſuſcipi=
at filiuꝫ ſuū de ſa=
cro fonte non ideo
a viro ſeparanda eſt
niſi ad ſeruandā
ɔtinentiaꝫ poſſinꝫ
induci· Jdē dr̄·ſ·
·e·c·de eo ·capl'a
q̄ que dicūt q ta
les ſunt ſepādi nō
tenēt cū ſint ɔtra
euāgeliū q dicit
ob ſolā cām forni=
cacōnis debere fie
ri ſepacōnē· xxxi
ij·q·ij· quos de9
vel qd̄ dr̄ in eis
q debeāt ſepari·
intelligas tādiu
quouſqꝫ penitue=
rint·vel dic q debent ſepari ſub ɔdicōne ſi poſſint induci ad ɔtinenti
am·extra de cog·ſpūali·c·ij· =innuit enī q non poſſit ɔtrahere niſi
b ¶ Permittitur·h male dicit= inueniat ɔceſſum· h ɔtrariū ē ve zz
D ſ·e·q·iiij·qui ſpūalem·extra de deſponſac̄·cum apud·
Eruenit ·ex lauacro·dicūt quidā q ſi ſuſcipio filium iudei de ſa
cro fonte inter me et ipm nō ɔtrahitur ɔpaternitas qꝛ nichil ad con
ſtitucōnem eccleſie de hijs qui foris ſūt·vn̄ ſi iudea poſtea cōuertat
ad fidē poſſum ɔtrahere cū ea qꝛ nō reuiuiſcit qd̄ nichil fuit·dicūt tn̄
q ſi ita eſſꝫ ſm legē moſaicā q ɔtraheret inť eos ɔpat̄nitas p circū
ciſionē ɔtraheret nūc p baptiſmū·inť ſuſceptū aūt ⁊ ſuſcipiētē i hijs

non attendentes illud euangelij·q̄s
deus ɔiunxit homo non ſepet· vnde
nobis viſum eſt vt coniugia ſeruo=
rum non dirimantur· et ſi diuerſos
dn̄os habeant ſed in vno ɔiugio per
manentes dn̄is ſeruiant ſuis· et hoc
in illis obſuandū eſt vbi legalis cō
iunctio fuit et p voluntatem dn̄oꝝ

Incipit cauſa triceſima·

Quidam populo
rū frequētia im
peditus filiū ſu=
um d baptiſma
te ſuſcepit dum
crederet ſe alie
num ſuſcipere·
vxor eius dū ea fide vellet ſuſcipere
ꝓprium ſuſcepit alienum quem vir
adoptauit ſibi in filium et ex vxore
ſua filia ſibi naſcitur quam filio ſuo
adoptiuo ſpūali vxoris dum vterqꝫ
eſſꝫ i cunabulis tradidit·poſt trien=
nium vxor eius moritur et compať
eius relictam ɔpatris vxoris ſue vir
clam ſibi deſpōſauit·aliquātulū tpis
defluxit et alius publice duxit eam
in vxorē· ¶ Hic p̄mo queritur·an
vxori ſue debitū reddere liceat qui
ꝓpriū filiū de ſacro fonte ſuſcepit·
¶ Secūdo· an ſponſalia ɔtrahanť
inť infantes· ¶ Tercio·an ſpūales
vel adoptiui filij naturalibꝫ copula=
ri valeant· ¶ Quarto·an vxorem
ɔpatris vxoris ſue alicui in vxorē
ducere liceat· ¶ Quinto· an clāde=
ſtina deſpōſacō manifeſte p̄iudicet·

Q· I·

Quod autem ꝓprium filium
in ſpiritualem ſibi transfe=
rens ſue vxori debitū reddē nō va=
leat racōe ⁊ aucťe pbať· Nulla enī
auctoritate pmittiť vt q̄s carnaliť
ɔmatri ſue copuletur· hic aūt vxo=
rem ſuā ſibi ɔmatrē effecit·non er=
go illi vlterius carnaliter copulari
poterit· ¶ Hinc deuſdedit ſancte
romane eccl'ie ep̄us ſcribit cordiano
hiſpaneſi ep̄o et fratri cariſſimo·
Sepētur viri ab vxoribꝫ q̄ aliquo
caſu natos ſuos corā epiſcopis te=
nent

Peruenit ad nos diaco
nus ſanctitatis veſtre ep̄l'am
deferēs q quidam viri et mulieres
p̄terito ſabbato paſchali die p ma
gno populorum incurſu neſcientes
ꝓprios filios ſuos ſuſcepiſſent ex la
uacro ſancto· Cupis ergo ſcire pro
tali racōne accidenti vtꝝ debeāt vi
ri ac mulieres ad ꝓpriū vſuꝫ redire
an nō· Nos aūt i hac re meſti i quiſi
uimus prioꝝ dicta·iuenimus i arc=
hiuis iam talia ɔtigiſſe etiam in ec=
cleſijs yſaurie ⁊ epheſioꝝ ſimiſqꝫ ihe
roſolimoꝝ aliarūqꝫ eccleſiarū ep̄is·
eaꝝ etiā ciuitatū·ab hac apoſtoli=
ca ſede volentibus ſcire vtrum viri
ac mulieres redirēt ad ꝓpriū thoꝝ
Beate memorie ſancti patres iuli9
innocētius et celeſtinus cum ep̄oꝝ
plurimoꝝ et ſacerdotuꝫ conſenſu in
ap̄loꝝ p̄ncipis eccleſia prohibentes
talia reſcripſerūt ⁊ ɔfirmauerūt·ut
nullo modo ſe in cōiugio reciperent
mulieres ac viri·quicūqꝫ aliqua ra=
tōne ſuos ſuſcepint natos ſꝫ ſepent
ſe ne ſuadente diabolo tale vicium

que precedunt baptiſmū ɔtrahitur ɔpaternitatis vinculū·et licet ad
huc ſit infidelis in veritate ante baptiſmū·vt·xxviij·q·i·caue·deſtina
tione tn̄ quadam fidelis reputatur·extra de baptiſmo·maiores·v̄·quā
uis·h·tn̄ et·R·dicūt q inter me et iudeā cuius filiam de ſacro fonte
ſuſcipio ɔtrahitur ɔpaternitas·vn̄ non poſſum poſtea cū illa ad fidē
ɔuerſa ɔtrahere·Jtē dicit hu·q bene ɔtrahitꝰ ɔpaternitas inť me et
patrē ſuſcepti de
ſacro fonte licet
ſit hereticus ſi ali
quādo fuerit bap
tizatus·
f ¶ Sūm·loqui=
tur de ɔiunctis añ
ɔpaternitatē tn̄
et nō ɔiūctis poſt·
ꝓut quidā menti
untur·
g ¶ In archiuis·
ab archa dr̄ vbi
ſcꝫ reponuntur li=
bri·et per tales li
bros ſit fides·vt
extra de p̄ſcp̄· ad
audientiam·
h ¶ Memorie·h
incipit reſpōdere
i ¶ Septē dona·
p̄mū eſt ſalis col=
latio·ut·ſ·de con·
di·iiij·ex hic ·ſecū
dū ē auriū et nari
um linitio cū ſpu
to·tercium eſt in
pectore crucis fa=
cta ſignacō·ut·e·
di·poſtea ſigtur·
Quartū ē olei ſa=
crati punctō ut·e·
di·demd a ſac̄dote
Quintum baptiſmi
ablutio· vt ·e·di·
venit·Sextum eſt
criſmatis in verti
ce punctio· vt·e·
di·poſtq̄ aſcēdit·
Septimū eſt eiuſ=
dem in fronte fac
ta ſignactō· ut·e·
di·preſbiteri·
k ¶ Pabulo·hic
vidr̄ qꝛ ex omnibꝫ
que precedūt ba
ptiſmum ɔtrahi=
tur ɔpaternitas·
ut·ſ·e·q·iiij·c·ſi q̄ſ
ex vno ⁊ ſ·de cō·
di·iiij·in cathecīſ=
mo· nā et xp̄iana
dr̄ poſtq̄ ē cathe=
zizata· vt·xxviij·
·q·i·caue·ſed ɔtra
clemēs dicit q ea
que p̄cedūt bap=
tiſma vix impedi=
unt matrimoniuꝫ
ɔtrahendū et non
dirimūt ɔtractū·
vt ex de cog·ſpi=
rituali ·contracto
Jtē baptiſmus ē
ianua omniū ſacramentorū·xxxij· di ·ſ· verū·cū ergo ſi ianua non ſit
apta nullū ſacramentū p̄t ingredi·Jtem ꝓpter cathecīſmū nō ſit ali=
quis aptus ɔtrahere matrimoniū·vt·xxviij·q·i·caue·Jtē ſi decede=
ret ſine baptiſmo nō ꝓdeſſꝫ ei cathecīſmus qn̄ ppetuo eſſet dānatus·
vt de ɔ·di·iiij·firmiſſime·et·c·nulla·g̃ patet quod adhuc ē mēbrum
diaboli·nō g̃ poterit eſſe filius ſpūalis ·h·dicit q in quolibet iſtorum
cōtrahitur cōpaternitas·et dicit q ante baptiſmū nondum eſt homo
ſpiritualis eſt tn̄ filius ſpūalis·et dr̄ ſpūalis ad differentiam carnalis
vel adoptiui filij·ſi h vis dicere tūc dicas q in illa dcē ɔtracto·filius
ille nō erat filius viri ſed tn̄ mulieris et ſic plana eſt· vel dic q licet

contrahatur ɔpaternitas non tamen talis ɔpaternitas ſufficiens eſt
ad dirimendū alij dicūt·ut·b·ꝙ tm̄ in baptiſmo et in ɔfirmacōne cō
trahitur ɔpaternitas·ſed quero qđ donū ɔtrahatur ꝑ iſta que prece
dunt baptiſmū cū ſine ſpe dampnatus ſit etiam infans qui moritur an
te baptiſmum ꝫ·de·ɔ·di·iiij·c·firmiſſime·et·c·nulla·dicūt quidam ꝙ
ꝓſunt ad minorē penā·ſed hoc non vidr̄ q: leuiſſima eſt pena puulo
rum vt ꝫ·de ɔ·di·
·iiij·regenerante·
ꝫ vidr̄ ꝙ nō poſ=
ſit eſſe leuior·alij
dicūt ꝙ h̄ dona ꝓ
ſūt viuētibꝫ ſ; nō
morientibꝫ quia
fortiores ſunt ad
reſiſtendū diabo=
lo vt·de·ɔ·di·iiij·
poſtea·ꝛ·c·exhic·
ſed ex hoc ſequit̄
ꝙ omnes paruuli
equalem penam
patiūtur ꝙ vix ē
credibile· ſi q̄ras
an h̄ dona ſint ſa=
cramentū·dico ꝙ
nō·q: om̄e ſacra=
mentū ɔfert ſalu=
tem ·vt·s·i·q·i·
multi·ſi a ꝓpelles
ſacramentū id eſt
ſignū future grē
tūc ɔcedo eſſe ſa=
cramentum·
N Oſſe·ex alia
item eſſet ſi eſſet
ex illa ꝫ·e·de eo·
b ¶ Copulari·i·
ɔmiſceri carnali·
ter·s·di·xxxi·ali
ter·ar·ꝙ nunꝗ̄ ē
malū faciendum
ꝓpter bonum qđ
inde ſequitur·s·i·
·q·i·non eſt putā
da·s·xiiij·q·v·for
te ꝫ·xxxij·q·iiij·
ſic non ſunt ꝫ·xx=
xiij·q·v·ſi dicat·
¶ Fraudare·i·
ſubtrahere debitū
quod inuicem de=
betis vobis niſi ex
conſenſu quod for
te facietis vt ex=
peditius oracōni
vacetis·xxxiij·q·
·iiij·xp̄iano·ille
tm̄ qui leuat filiū
ſuū de ſacro fonte
ꝑdit ius exigen=
di ſicut ille q̄ for=
nicatur cū altera·
ſed nunquid ſi tal̄
petat debitū tenet̄
vxor ei reddere·
dicit hug·ꝙ ſic·
lic; ille peccet pe
tendo·et ē·ar·pro
ipſo·xxxiij·q·v·
manifeſtu;·extra
de iureiur·debito
res·Item dicit de
illis q̄ vouerūt ad
tp̄s·ſed ſi ꝑpetuo
vouiſſent ſecus eſ
ſet·ut·xxxiij·q·v·
quod deo·tu di=
cas ꝙ ſtatim ipo
facto ꝑditū ē ius
exigēdi licet per
ſententiam eccl̄e

moleſcat·Scitis quomō ſunt ·vij·
dona ſpūs ſancti·ita ſunt·vij·dona
baptiſmi·A p̄mo igitur pabulo ſa
crati ſalis et ingreſſu eccl̄e vſq; ad
ɔfirmacōnē p criſma hoc eſt de p̄mo
vſq; ad vij·nullus xp̄ianus ſuam ɔ=
matrem in ɔiugiū ſumere debet·ꝛ q̄
p̄ſumpſerit tā diu anathatis vincu
lo religetur donec penitētia; digne
exigerit·¶ Itē ex ɔcilio apđ verme
riam caplo·iij·A b vxore ſepetur q̄
filiaſtꝝ ſuū vel filiaſtrā corā epiſco
po tenuit·

S I quis fil=
aſtrū ſuū vel filiaſtrā ſuā an=
te ep̄m tenuerit ad ɔfirmacōnē ſe=
paretur ab vxore ſua·et aliā nunꝗ̄
accipiat·ſil̄r ꝛ mulier ¶ Ecōtrario
ſcribit nicolaus ſalonitano ep̄o di=
cens· Nō ſepet̄ a viro ſuo q̄ fili
aſtꝝ ſuū d̄ ſacro fōte leuauit·

N Oſſe deſider as vtrum mulier
que viri filiū ex alia femina genitū
de ſacro fonte leuauerit poſtmodu;
poſſit cū eodē viro copulari·Quos
ideo ɔiūgi poſſe decreuimus quia ſm̄
canones ſacros niſi amboꝝ ɔſenſu
nullius religionis obtētu debet con
iunx dimitrere ɔiugē·ptinet aūt ad
ingens vxoris exiciū q̄ habēs odio
virū vel infirmitatē eius nō cōſide=
rans quaſi cā pietatis opatur impi
etatē·maxie cū apl̄s p̄cipiat·Noli
te inquiens fraudare inuicē niſi ex
ɔſenſu ad tp̄s vt expeditius vace=
tis oracōni·et iteꝝ·reuertimi in id=
ip̄m ne temptet vos ſathanas·hoc
aūt dico ꝓpt̄ incontinētiā vr̄am·er
go ſi nō ex ɔſenſu vtriuſq; coniugis
factū eſſe ꝓbatur nō fraudētur in=
uicem ſ; reuertant̄ in idip̄m·p̄ſtim
cū dicat apl̄s·vxor ptātem ſui cor
poris nō habet ſ; vir·et vir poteſta
tē ſui corpis n̄ h; ſ; mulier ¶ Ite;
ex ɔcilio cabilonēſi caplo·iiij·Non
ſepet̄ a viro q̄ corā ep̄o filiū ſuū te=
nuit fraudulent̄

D Ictū eſt·
nobis quaſdā feminas deſidi
oſe quaſdā vero fraudulenter ut a
viris ſuis ſeparentur ꝓprios filios
corā ep̄o ad ɔfirmādū tenuiſſe·Vn̄
nos dignū duximus vt ſi qua muli
er filiū ſuū deſidia ā fraude aliqua
corā ep̄o tenuerit ad confirmandu;
ꝓpter fallaciā ſuam aut ꝓpt̄ fraudē

quamdiu viuit penitentiā agat·et
a viro tm̄ ſuo nō diſcedat·¶ Itē ex
concilio maguncīēſi caplo·x·i clau
ſtro ſancti albani habito·
Sepētur et q̄ui penitētia plectant̄
qui filiolā ſuā vel ſp̄ualē matrē du=
cūt in vxorē

D E eo ꝙ inter
rogaſtis ſi quis filiola; ſuam
duxerit in vxorē·et de eo qui cōcu=
buit cū matre ſp̄uali ꝛ de eo q̄ filiu;
ſuū baptizauit·et cuius vxor eū de
fonte ſuſcepit hac cauſa vt diſcidiū
fieret ɔiugij ſi poſtea pmanere i tali
copulacōne p̄nt·de talibꝫ ſic reſpō=
dendū eſt·Si filiolā aut ɔmatrē ſuā
aliquis in ɔiugio duxerit ſepandos
eſſe iudicamus et graui penitentia
plectēdos eſſe·Si aūt ɔiuges legi=
timi vnus aut ambo ex induſtria fe
cerint vt filiū ſuum de fonte ſuſcipe
rent ſi innupti pmanere voluerint
bonu; eſt·Sin aūt grauis peniten=
tia inſidiatori iniūgat̄ et ſimul ma=
neāt·et ſi p̄uaricator ɔiugij ſupuix
erit acerrima penitētia mulctetur ꝛ
ſine ſpe ɔiugij maneat·¶ Itē nico
laus pp̄ radulpho bituricēſi ep̄o·
Nō ſeparetur ab vxoribꝫ qui filia=
ſtros ſuos corā ep̄o tenent·

D E hijs qui filiaſtros ſuos ad
ɔfirmacōnē corā ep̄is tenēt·id ē q̄
filios vxoris ſue de viro priori dum
criſmātur ab epiſcopis ſup ſe ſuſti=
nent ſi in ſciētia ſicut aſſeris fiat·li=
cet ſit peccatū tm̄ non vſq; ad ſepa=
cōnem ɔiugij puniendi ſunt·luge=
ant tamen et digna penitentia hoc
luentes dn̄o dicant·delicta ignoran
tie noſtre ne memineris·¶ Item io
hannes papa anſelmo lemouiſine ec
cleſie ep̄o· Non ſepetur·
ab vxore qui filiū ſuum neceſſitatis
cauſa baptizauit·

A D limina
beati petri aploꝝ p̄ncipis hic
p̄ns homo noīe ſtephanus oratio=
nis cā veniēs nr̄o p̄ſulatui ſuggerē=
do innotuit ꝙ filium ſuum in extre=
mo vite poſitū necdū vnda baptiſ=
matis lotū abſentia ſc; ſacerdotum
nimia cogente neceſſitate baptiza=
uit eūq; ip̄e ꝓprijs manibꝫ retinēdo
ſuſcepit·atq; p huiꝰ rei negocō no
ticie tue patefacto reuerētia tua q̄ſi
rectitudinis zelo flagrans p̄fatum

ei non ſit ablatum ius·et cum non habeat alter ius petendi nec reli=
quus ei teneretur ſoluere·q: vbi nulla eſt peticō ibi nulla ē mora·vt
·ff·de·v̄·ob·pupillus·ſed nōne vidr̄ ɔtrariū·xxxij·q·i·dixit·vbi dicit̄
ꝙ dn̄s ſolam cauſa; fornicacōis excepit quare vxor p̄t negare debitū
viro vel econuerſo·ſed illud ſane intelligas ꝙ ob ſolā fornicacōnem
poterit eam repellere de domo ſua et ab omni cura dimittere·dum tm̄
illđ intelligas ꝓ=
ut no·xxviij·q·i·
ydolatria·ſ; plu=
res ſunt cauſe ꝓpt̄
quas non cogitur
reddere debitū vi
ro·ſ; in illis caſibꝫ
nō p̄t eam a ſe ab
icere lic; poſſit ei
debitum negare·
Itē ſi vtēq; filiū ſu
um de ſacro fonte
leuauit neut̄ ha=
bet ius petendi·et
licet neutri ſubue
niatur peticōnis
iure vtriq; tm̄ ſb̄
uenitur iure repli
cacōnis·vt ext̄ de
diuor·ſignificaſti·
et bonū ſiſe eſt ex̄
de excep·cū eccle
ſiaſtice·ſed q̄d ſi
ꝓmiſerūt ꝑpetuā
ɔtinentiā et alter
poſtmodum forni
catur nunquid po
terit reliquus tūc
petere debitū·vi=
detꝰ ꝙ poſſit etiā
ſi ambo fornicati
eſſent·et etiā ſi iu
rauit nō repetere
eam·extra de iure
iurā·tua·ar·cōtra
xxxiij·q·v·ꝙ deo·
ſ;n·ꝙ non p̄t pe=
tere ſed eccleſia
coget reliquum
reddere debitum·
ut extra de diuor·
ex literis·
D Ictū eſt·fal
latiam·ar·
ꝙ dolus nemini de
bet patrocinari·
vt·xv·q·vi·c·i·
et xx·q·iij·ɔſtitu=
it·ff·đ dolo·l·nec
ex dolo·
¶ Penitentia;·
ſc; interiorem·i·
ſp doleat ſe feciſſe
ꝫ·ſic·l·di·clerico
D E eo·ſpe·ſic
·xxvij·q·i·
bij qui·
A D limina·i·
notuit·i·no
tificauit·
¶ Neceſſitate·
ide; eſſet ſi abſq;
neceſſitate·ſ; tūc
ei penitentia im=
ponenda eſſet et
vrgentiſſima ne=
ceſſitas excuſat·
de cōſe·di·i·ſicut·
non tamen pater
filium in neceſſita
te cōfirmabit·q:
illud epiſcopale
eſt·de conſecratio
ne·di·v·manus·

a ¶ Dicēte· s· xxvi· di· deinde· b ¶ Neceſſitas· ꝫ· de cō· di· i· ſicut· ꝫ· xxx iiij· q· i· c· i· ꝯ nō ergo qđ pri⁹ factū ē legitime ꝓpt̄ ſupueniente cām īfringi debet· etiā ꝗuis res deuenerit ad eū ſta
c ¶ Vixerit· ꝯ tū a quo incipere nō potuit· ut· s· di· lv· precepta·
d ¶ Auctoritates· ſcz quos deus ꝯiunxit homo nō ſepet· et vbi dicit⁹ vxorē nō eſſe dimittēdā niſi cauſa fornicacōnis· xxxiij· q· ij· quos de⁹

O Mnes · hec tria capl'a ñ inducit· G· niſi ut oſtēdat quot mo dis dicatur filius ſpiritualis·
f ¶ Ut in baptiſ= mate · non notat omnimodam ſimi litudine3 niſi quo ad ipſum ſacerdo tem qui ſuſcipit i penitentiam fili⁹ enim eius bene po teſt ducere quam pater recepit ad penitentiam non tñ quā immerſit i baptiſmo· multa enim attenduntur in baptiſmo que non attenduntur in penitentia· ſi e= nim te ſuſcipio ad penitentiam non ideo parentes tui michi compatres ſunt· et p baptiſ= mum plena ſit re= miſſio peccatoru3 nō aūt p peniten= tiam· ſi ꝗ laicus i neceſſitate audi= at peccata alicui⁹ mulieris non pt̄ poſtea cū ea ꝯtra here· ar· h· ſi tñ cō trahit forte tenet matrimonium· vi detur enī tm̄ hoc ſacerdoti ꝓhiberi cū eius tm̄ ſit offi cium audire peccā cōfitētium ſ3 nun= qđ ſacerdos orien talis audiet peccā vxoris ſue· nō· q2 nec ipa ei libere ꝯfitetur ſi cōmiſit adulteriū· ſ3 obi= cio· tu dicis h ꝙ i baptizando cōpa ternitas contrahi tur· ſed monachi ex officio qñq3 de bent baptizare et tñ nō pñt fieri cō patres· vt· xviij· · q· ij· puenit· ſ3n· pñt eſſe ꝯpatres baptizando non le uādo· xvi· q· i· pla cuit·

hominem a ſua ꝯiuge iudicauit eſſe ſeparandum· qđ fieri nullatenus debet dicente ſcriptura a domino iunctam eſſe viro vxorem et quos deus coniunxit homo non ſepet· Unde et dñs in euāgelio nō dimittere vxorem ſuam poſſe niſi cauſa fornicacōnis aptiſſime iubet· et nos tante auctoritatis pcipua freti iuſſione dicimus dimittendū nō eſſe et inculpabile iudicandū quod neceſſitas intulit· nam hoc baptizandi opus laicis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem ſi neceſſe fuerit facere libere conceditur· Unde ſi ſupradictus genitor filium ſuum corpore moriente aſpiciens ne anima perpetua morte peunte dimitteret· ſacri vnda baptiſmatis lauit vt eum de poteſtate auctoris mortis et tenebrarū eriperet ⁊ in regnū xpi iam regnaturum ſine dubitacōne tranſmitteret benefeciſſe laudatur· et idcirco ſue vxori ſibi iam olim legitime ſociate impune quādiu vixerit iudicamus manere coniunctum· nec ob hoc contra prefatas auctoritates diuinas aliquatin⁹ ſeparari debere· ¶ Filia dicitur ſpiritualis non ſolum eius q̄ accipit ſed etiam eius qui trine merſionis vocabulo eam ſacro baptiſmate tingit· Dicitur etiam ſpiritualis filia ſacerdotis que ei peccata ſua confitetur· harum omnium flagicioſa commixtione ⁊ eadem pena plectēda eſt· ¶ Unde nicolaus papa ait· Par penitentia ei indicitur qui ſpūalē filiā ⁊ penitentialē ſuā violare monſtratur·

O Mnes quos in penitētia ſuſcipimus ita noſtri ſpūales ſunt filij vt ⁊ ipſi quos vel nobis ſuſcipiētib⁹ vel ſub trine merſiōis vocabulo me

g ¶ Iugi penitētia· i· interiori· q2 cōtinua delictorū memoria multū opatur· de pe· di· iij· c· iudas·
S I quis· derelinquat· nā ꝓſcribit⁹ ꝗs rebꝰ ſuis· rōne delicti· xxvij· q· i· ſi quis rapuerit· vi· q· i· §· ſi ꝗs cū· et ita eſt pceptum· ꝯ h ſimiliter pcepti ē nō tñ erat monacha q2 illđ volunta
i ¶ Cōuerſa= tis ē· ſ3 tenebitur ibi rōne delicti· xx· q· i· ſicut· lic3 quidam iſta velint intelligere de conſilio·
k ¶ Peregrinādo· ⁊ ita ſacerdos pt agere publicā penitētiam· ꝺ pe· di· vi· ſacdos· qđ ꝯcedo de depoſito ſine ſpe reſtitucōis ſcz ꝙ publicam penitentiā et ſolemnē agere poſſit· vt dixi· l· di ꝯfirmandū· licet alij dicant contra· lxxxi· di· dictum·

N On debet· duodeci· magis ꝗ peccat ſacerdos ꝯgnoſcendo filiam ſpūalem ꝙ vxorē alterius q2 ꝓ hac imponitur penitētia· xij· annorum ꝓ illa· x· vt lxxxij· di· preſbiter· ꝯdus niſi ꝓ publico crimine quod i noticiam populi deuenerit· l· di· ſacerdotes· cū· c· ſequēti·
m ¶ In ꝯſcietiā· nō ē ꝗ ꝗs deponen= ꝯ
S Ponſalia· hec eſt ſcđa queſtio vtrū ſcz int̄ infantes ꝯtrahi poſſint ſpōſalia· Q· ij·

gentibus vnda ſacri baptiſmatis regenerauit· Siluester quoq3 docēs āmonet vnumqueq3 ſacerdotum vt nullus cauſa fornicacōnis ad ſuam penitentialem accedat· q2 ſcriptum eſt· Omnes quos in penitentia ſuſcipimus ita ſunt filij noſtri vt baptiſmate ſuſcepti· Quapropter ſi quis h ſcelus ppetrauerit non ſolū dignitatis honorē amittat· verum etiā vſq3 ad exitum vite iugi penitētie ſubdatur· ¶ Itē celeſtinus papa· ¶ De eodem·

S I quis ſacerdos· cū filia ſua ſpūali fornicatus fuerit ſciat ſe graue adulteriū conmiſiſſe Idcirco femina ſi laica ē omnia derelinquat et res ſuas pauperibus tribuat· et conuerſa in monaſterio iugi penitētia deo vſq3 ad mōtem ſeruiat· Sacerdos autem q̄ malum exemplum dedit hominib⁹ ab omni officio deponatur· et pegrinādo· xij· ānis peniteat · poſtea vero ad monaſterium vadat ibiq3 cunctis diebus vite ſue deo ſeruiat· ¶ Idē de eodem·

N On debet· epus aut preſbr ꝯmiſceri cu3 mulieribꝰ que ei ſua cōfeſſe fuerint peccata· ſi forte qđ abſit hoc acciderit ſic peniteat quomō ꝺ filia ſpirituali epus annis· xv· preſbiter annis· xij· et deponatur tñ ſi in cōſcientia3 populi deuenerit· ¶ His itaq3 auctoritatib⁹ apparet ꝙ ſiue ꝓpriū ſuū ſiue viri tantūmodo filiū mulier de ſacro fonte ſuſcepit non ideo a viro ſepanda eſt· qđ et de viro ſimiliter oportet intelligi·

Q II

S Ponſalia ante ſeptennium ꝯtrahi non pñt· ſolo enim conſenſu cōtrahuntur· qui interuenire nō pt niſi ab vtraq3 pte id intelligatur qđ inter eos agitur

ſint ſpōſalia· dicūt quidā ꝙ nō ꝫ· e· c· ꝭ· cū enim infantia duret vſq3 ad ſeptēniū· C· ꝺ iur delib· et ſi infāti· et etas illa neſcit qđ videat· ut· C· ꝺ fal· mo· l· i· et cū infantes adhuc conſentire non poſſūt ſpōſalia nō cōtrahūt q̄ ſine cōſenſu ꝯtrahi non poſſūt extra de deſponſa· impube· acceſſit· · ff· de ſpon· in ſpōſalibꝰ· niſi ꝓximi ſint ſeptennio ita ꝙ ſint capaces intelligētie· Ad matrimoniū aūt contrahēdū tria exigūtur ꝯſenſus et ꝙ ſit pubes et ad coeundū potens· ar· xxxiij· q· i· c· i· na3 non pt̄ videri nupta que virum pati nō pt̄· vt· ff· qñ dies le· ce· l· vl· ſi tñ et añ etatē illā coire poſſ3 teneret matrimoniū· ar· pdicte legis· et extra de deſpon· impub· puberes· et· c· de ill·

U Bi nō eſt· h capl'm et de matrimonio et de ſpōſalibꝰ intelligi pt̄· ſ3m ꝙ de ſponſalibꝰ dic ꝯiugiū id ē ꝓmiſſio futuri ꝯiugij ꝫ· e· q· v· noſtrates·
p ¶ Nichil· ſ3 pone ꝙ pentes iurauerint ꝙ filios et filias dent nuptuj ad inuicem nunquid poterunt ſe obligare ad alienum factū cū alienum factu3 nemo pt ꝓmittē· Inſti· de inutili ſtipu· §· ſi quis aliū· Item nunqđ ſūt piuri ſi filij non ꝯtrahūt· ſ3n· in matrimonio ſpeciale eſt q2 alienū fcm poteſt promitti nec ſunt rei piurij licet filij nō ꝯtrahant dummodo parentes dent operam quam poſſunt· extra de ſpō· ex literis· et ꝫ· xxxi· q· iij· ſi quis parentes· vel pt dici ꝙ intelliguntur ꝓmiſſe ꝙ darent operam vt fieret· ff· de ꝟ· ob· quotiēs· et in· l· illa· inter ſtipulantem · Item et hoc eſt ſpeciale ꝙ alteri poſſumus paciſci ſup voto· vt extra qui cle· vel vo· veniens· Item ſi parentes apponunt penā in ꝯtractu ſpōſaliu3 pena peti non pt̄ · q2 matrimonia nō pñt aſtringi vinculo pene· vt· ff· · de· ꝟ· ob· ticia· Cōſueuit dubitari· ecce aliqui contraxerūt ſponſalia de futuro volūt ſe mutuo conſenſu abſoluere queritur an pñt· h· dicit ꝙ non· et eſt ar· ꝓ eo· xxxi· q· vi· c· vnico· alij dicūt ꝙ ſi iurauerit

Probatur ergo ſponſalia non poſſe contrahi inter pueros quoꝝ etatis infirmitas ꝯſenſum non admittit.

Teſtatur hoc nicolaus papa dicens.

Ante tꝑs ꝯſentiēdi ꝯiugiū contrahi nō poteſt.

Ubi non eſt ꝯſenſus vtriuſqꝫ ibi coniugium non eſt. Ergo qui pueris dāt puellas ī cunabulis et econuerſo nichil faciunt niſi vterqꝫ puerorū pꝰquam venerint ad annos diſcrecōnis conſentiant. nec eſt coniugium ñ ſit ꝯſenſꝰ vtriuſqꝫ. etiā ſi pr̄ ꝛ mr̄ h̄ fecerint et voluerit

Q III

Quod autem ſpirituales vl̄ adoptiui filij naturalibꝰ copulari non poſſint nicolaus papa reſpondens ad cōſulta bulgaroꝝ teſtat̄ ita dicens.

Qui de ſacro fonte ſuſcipitur filius eſt eius a quo ſuſcipitur.

Ita diligere debet homo eum q̄ ſe ſuſcepit de ſacro fonte ſicut patrem. Item. eſt inter fratres et filios ſpirituales gratuita et ſancta communio que dicenda non eſt conſanguinitas ſed habenda ſpiritualis proximitas. vñ inter eos arbitror nō poſſe fieri q̄libet legale ꝯiugium. qñ quidem nec inter eos qui natura et eos qui adopcōne filij ſunt. venerande romane leges matrimonia ꝯtrahi pmittūt. Itē. ſi inter eos nō ꝯtrahit̄ mrīmoniū quos adopcō cōiūgit. quāto potiꝰ a carnali optet inter ſe contubernio ceſſare quos p celeſte ſacramentum regeneracō ſancti ſpūs iungit. Longe iniquit ergo ꝯgruentius filius patris mei vel frater meus appellatur is q̄ꝫ diuina gratia potius quam humana voluntas vt filius patris mei vel frater meus eſſet elegit prudentiuſ qꝫ ab alterna corporis conmixtiōne ſecernimur. Item zacharias eps̄ ſeruꝰ ſeruoꝝ dei reuerentiſſimo theodoro epiſcopo eccleſie ticinenſis.

Filia ſpūalis carnali filio nubē nllo modo poteſt.

Pitatium. qđ nobis tua reuerenda caritas obtulit p qđ nos ſciſcitari voluiſti ſi liceat filio cuius pater alterius filiam ex ſacro baptiſmate ſuſcepit ſuſceptam id eſt ſpiritualem eius patris filiam quod dici crudele eſt in matrimonio ſuſcipe qđ apud te enormiter aſſeruiſti cōtigiſſe. Sꝫ bene tua ſancta fraternitas compertum habet qđ dñs moyſi precepit dicens. Turpitudinē patris tui vel matris tue vel ſororis nō reuelabis turpitudo enim tua eſt. Cū ergo a ꝓpria ꝯſanguinitate iubemur abſtinere. multomagis a ſpūali patris nr̄i filia om̄i excuſacōe ā argumēto ſepoſito ſub nimia diſtrictione nos cauere conuenit. ne in iram diuine examinacōnis īcidat. ſi quis tali facinore pmixtꝰ minime reſtrinxerit frena luxurie. Unde etiam om̄es cauendi ſunt a tali facinoris commixtione ne in perpetuum pereant. Sed hunc qui huius pnicioſe temeritatis anime ſue ſalutē ꝺſpiciēs impio ſe miſcuerit matrimonio per omnia tua fraternitas ſtudeat ſepare ꝛ penitētie digne ſubmittere. quatinus ab eterna damnacōne erutam animam eius lucreris. Item zacharias. et deuſdedit

Filio ſuo filiam quā de ſacro fonte ſuſcepit tradere nullus audeat.

poſſint ſe mutuo abſoluere. extra de ſpō. preterea. ſed h. dicit alexandrum ibi potius magiſtraliter q̄ꝫ papaliter reſpondere.

Cōſentiūt. ar. ꝙ ſequēs ratihabicō confirmat prius factū inualidum. ex̄. de iur. pa. cura paſtoralis. xvi. q. i. qm̄ quicquid. ſed eſto ꝙ alicui añ. vij. annū ꝯtrahūt ſponſalia poſt ſeptennium nō contradicūt nec etiā expſſe cōſentiūt nunquid ſūt ſpōſalia ꝯfirmata. vel pone ꝙ aliqui ante pubertatẽ annos ꝯtraxerunt ſponſalia poſt pubertatem nō ꝯtradicūt nec expſſe conſentiūt nūquid ſūt ſponſalia ꝯfirmata per talem taciturnitatem. vidꝫ ꝙ adhuc inquirendū ſit ab eis an pduxerent in pori ꝯſēſu ut. xxx. q. i. illud. ꝛ xxvij. di. de hijs. e cōtra vidꝛ ſufficere quia non ꝯtradicāt. ex̄ de ꝺſpō. impu. de illis. et. c. lr̄ās. et. c. acceſſit. dico ꝙ ſi ſiml̄ habitant et nō ꝯtradicūt poſt etatem legitimā mr̄imoniū ē ꝯfirmatū. ut. ff. de ritu nupti. minorem. ſecus ſi ſeorſū hitant. vt ex̄ de deſpon. impu. atteſtacōes.

Queſtio. iij.

Quod autem. ad intelligentiam huius queſtionis no. ꝙ triplex eſt ꝯgnatio ſcilicꝫ carnalis de qua agitur. xxxv. cauſa. p totū. legalis et ſpūalis de quibus hic agitur. cognacō ſpūalis ꝯtrahitur p ſeptē dona baptiſmi ſcꝫ cūdū ꝙ dixi. s. e. q. i. c. i. et talis cognacō diuiditꝛ in paternitatẽ et filiacōnē et fraternitatē et ſororitatem. ſed non ꝓcedit vlterius ſcilicet ad nepotes. qꝛ aliquis ſit pater et filius vel frater vel ſoror ſpūalis. ſed nullus ſit nepos ſpūalis. ſpiritualis itaqꝫ filia non p̄t copulari filio carnali cum illi ſint inter ſe fratres ſpūales. vt hic in. c. i. legalis ꝯgnacō eſt que ſit p adopcōnē vel p arrogacōnē. dicimur autē arrogare illum qui ſui iuris eſt. et p arrogacōnē trāſit in nr̄ām ptātẽ adoptare dicimur illū qui eſt in alterius ptāte et nō trāſit ī nr̄ām ptātē et ſit arrogacō auctē pncipis. adopcō aūt p quēlibet magiſtratum. vt inſti. de adop. §. ij. et. iij. filij aūt naturales non pñt copulari filijs adoptiuis. ut. ī. c. i. ſꝫ de filijs ſpūalibꝫ nō eſt ꝓhibitū qñ poſſint copulari filijs adoptiuis. ſꝫ tū ſcias ꝙ inter collaterales vt inter fratrẽ naturalem et ſororem adoptiuam nō impeditur matrimonium ñ quā diu durat adopcō. ut extra de cogna. le. ſi qua. ſꝫ inter aſcendentes et deſcēdentes ꝑpetuo impeditur matrimoniū licet ſoluatur adopcō. vt. ff. de ritu nup. l. qñ etiam. Item p̄t dici ꝙ filius qui adoptatur non dico arrogatur poſſit copulari filie naturali cū adoptiuus non tranſeat in poteſtatem adoptantis. ut inſtitu. de adop. §. ij. ſed poteſt dici ꝙ filius illegitimus p̄t copulari adoptiue. quia illegitimus non eſt ī poteſtate patris ut inſtitu. de nup. §. ſi. licꝫ illegitimus non poſſit copulari filie ſpūali. alij dicūt. ꝙ nec adoptatus nec arrogatꝰ p̄t copulari naturalibus. quia licet adoptatus non tranſeat in poteſtatem adoptantis. acquiruntur tñ ei quedam iura ex adopcōne que diſſoluuntur p emancipationē. ut. C. de adop. l. penl̄. §. pnl̄.

Ita diligē. i. ter eos. hꝫ vl̄tra filiū nō ꝓtēditur. nepos em̄ meus et fr̄ cum filia mea ſpūali bñ cōtrahūt. ar. inſtitu. de nup. §. eius vero mulieris. et qꝛ nuſq̄ꝫ ꝓhibentꝛ.

Quando quidem. hec non ē bona racō qꝛ leges pmittūt. ꝛc. qm̄qꝫ em̄ leges ꝓhibēt mr̄imonium nec tñ canones vt inter tutorē et pupillā inter ſenatorẽ et libertam vt. ff. de ſpon. tutor. et leges ꝓhibēt adoſlitos tñ nō canones. xv. q. iij. §. cū autem.

Pitacium. a petēdo. et dr̄ carta ꝯtinens peticōnem alicuius.

Vel ſororis. ar. ꝙ in p̄mo vel ſcđo gradu dñs papa ſi velit non poſſit diſpenſare qꝛ a naturali iure habuit inicium ꝛ in veteri teſtamēto fuit ꝓhibitum ne q̄s ſororē ī vxorem accipet. quia licet de ſola ſororē dixerit tñ ſub appellacōne ſororis ꝯtinet̄ neptis. ar. xxij. q. ij. queritur cur patriarcha. i. tercio gradu non fuit prohibitū qꝛ in eo diſpenſauit gregoriꝰ. ut. xxxv. q. iij. q̄dā. alij ītelligūt ꝙ fuit ꝓhibicō fcā tñ de p̄mo quia in ſcđo gradu ut dicunt ꝯiūgūtur. ſed in leuitico expſſe inuenitur ꝓhibitus ſcđus gradus in cōſanguinitate et affinitate primi generis. vbi dr̄. turpitudinẽ ſororis tue et filie eius non reuelabis filiam filie eius non ſumes qꝛ vna caro ſūt. turpitudinem filie tue vel neptis ex filia nō reuelabis. ſꝫ obuiat extra de diuor. gaudemus. vbi dicitur ꝙ ſi pagani ꝯtraxerūt in ſcđo gradu poſt ꝯuerſionem nō ſunt ſepandi. ſed dic ꝙ in leuitico ꝓhibetꝛ ſecundus gradus in deſcēdētibꝫ nō in collateralibꝫ. vnde in ſcđo gradu collaterali bñ p̄t papa diſpenſare. videtur tñ ꝙ ſit ꝓhibitus. xxij. q. ij. queritꝛ. ſed ibi ē ar. ꝯtra. qꝛ ip̄e duxerat eam. ſed adhuc obſtat. ex̄ de reſtit. ſpo. lr̄ās. vbi dicitur ꝙ papa non p̄t diſpenſare in ſcđo gradu. ſed dic ꝙ nō p̄t ita de facili. extra de ſtatu. mo. cum ad monaſterium.

Multomagis. i. multo ſanctius qꝛ religioſiores ſunt copule mentium q̄ꝫ corpoꝝ. ar. xxvij. q. ij. coniuges. xxxiij. q. v. quod deo. et. ar.

ꝙ pater ſpũalis magis ſit diligendus q̃ carnalis· ij· q· vij· qualis ſen tentia· ſed ſuperiori capitulo dr̃ ꝙ eque· ſed illud nos remouet quin plus· cui ergo potius teneor ſubuenire in nec̃citate carnali in bñficio ꝯ tpalium exhibicõne· nã de carnali eſt dictũ honora patrẽ· lxxxvi· di· nõ ſatis· In exhibicõne autem reuerẽtie plus eſt deferendum ſpũali· xxx· di· c· i· Iohannes· nõ credo nec capl̃m ↄtradicit· b·

Non optet· q: in ↄ̃ma· i· in eccl̃iaſtica ↄſtõne· ar· iij· q· v· quia·

d ❡ Filij pt̃ iſtuz· p quẽ ↄpaternitas eſt contracta vel fraternitas ſpirituali s·

c ❡ Dñ vrbanꝰ· iſtũ ꝓceſſit paſca lis· ar· i· q· iij· ſal uato: et ex̃ d̃ ſpõ· duo· licet ꝑter ſo ſitũ· qd ẽ verũ de ꝑmo· ſed ſequens capitulũ attribui tur paſchali ſcdo qui ſm cronicam ſucceſſit vrbano·

Sup qbꝫ· ſe ↄmma· de cõ· di· iiij· mulier· eſt ↄtra· ſꝫ hoc in ne ceſſitate intelligi tur

Poſt ſuſceptuz· ſi intelligimus hoc capl̃m ꝓut alex ander innuit· vt ex̃ de ↄgna· ſpi· c· · i· vt ſcꝫ deroget· ei p ꝓcedẽs capi tuluz legas lrãm prout iacet· vel ſi vis potes addere in littera·

f ❡ Nõ pñt ↄiũ gi· ſuple filijs ſpi ritualibꝫ· et ſic nõ ẽ correctũ· ⁊ male itellexit alexãder ſꝫ· c· nã dixit· c· vr bani ẽe poſterius et ita derogare a lij· c· paſchalis· cũ tñ vrbanus paſ chalem ꝓceſſerit· ſed dici pt ꝙ hec lrã eſt mendoſa· nã debꝫ dici in· §· paſchalis ꝓmus· nã ꝓmꝰ paſchalis preceſſit vrbanũ ſecundum· vnde nichil ẽ ita in lrã ſupplendum et eſt ſꝫ abrogatũ· et in telligitur ꝓut ſo nat et huic anti quo iuri innititur illa ↄſuetudo ex tra de cogna· ſpi· ſup eo·

Non oportet filiam ſuam quaȝ de fonte ſacro ſuſcepit aliquã de filio ſuo in mr̃imonio tradere· q: in diuina ſententia germani eſſe in ueniuntur· ſi quis tali facinore cõ mixtus minime reſtrinxerit frena luxurie ab eccleſia catholica abho minabitur· Sed ſi conuerſus fuerit poſt ſepacõnem· vij· annis peniten tiam gerat· cõſcijs ſimul cũ auctore ſit iſta cõditio id ẽ ſimul cum opera toribus et conſentiẽtibus peniteat ❡ Filij vero filieve ſiue ante cõpa ternitatez ſiue poſt nati ſint licite cõ iungi poſſunt· ❡ Unde vrbanus pa pa· ij· ſcribit vitali brixienſi pſb̃ro·

Filij vel filie ante vel poſt cõpater nitatem geniti legitime coniungi poſſunt·

Super quibꝫ nos conſuluit tua dilectio hoc videtur nobis ex ſententia reſpondẽ dum eſſe· vt et baptiſmus ſit ſi inſtã te neceſſitate femina puez in nomi ne ſancte trinitatis baptizauerit· et quia ſpiritualium parentum filij vl̃ filie ante vel poſt ↄpaternitatem ge nite pñt legitime coniungi· preter illã pſonam p quã cõpatres effecti ſunt· ❡ Paſchalis vero· ij· poſt cõ paternitatẽ genitos copulari ꝓhi bet ſcribens regino epõ·

Qui ex ↄpatre vel cõmatre poſt ſu ſceptos filios de fonte nati fuerint coniungi non poſſunt·

Poſt ſuſceptum vero de ſacro fonte filium vel filiam ſpũalem qui ex cõpatre vel cõmatre nati fuerint matrimonio coniungi non poſſunt· quia leges ſeculi non emancipatos adoptiuis ꝓhibẽt copulari· ❡ Idez ex libro digeſtoꝝ· ti· de ritu nuptia rũ ꝓpeditur· in quo ita legit· Per adopcõnem queſita frater nitas eouſqꝫ impedit nuptias donec manet adoptio· Ideoqꝫ eam quam pater modo adoptauit et emancipa uit potero vxorem ducere· et ſi me emancipato illam in poteſtate reti nuerit poterimꝰ iungi matrimonio Itaqꝫ volenti generũ adoptare ſua detur vt filiam emancipet· ſimiliter ſuadetur ei qui velit nurum adopta re ꝙ emancipet filium· ❡ Si qs ve ro aliquo fortuito caſu filiã ſue cõ matris vxorem acceperit non cogi tur eam dimittere· ❡ Unde in tribu rienſi ↄcilio legitur·

Nõ cogit quis dimittere filiam ſue ↄmatris quã duxit in coniugem·

Illud etiã nec canonica inſti tucõne diffinimus nec indic tione aliq̃ refutamꝰ· ſꝫ ꝓpt̃ eos q̃ di uerſe ſentiũt de eo h loco aliqd cõ memoramus· Si quis ſue ſpiritual ↄmatris filiã fortuitu et ita ↄtingẽ te rez caſu in ↄiugiũ duxerit cõſilio maiori ſuato habeat· atqꝫ honeſto legitimo ↄiugio operã det·

Q IIII

Relictã vero ↄpatris vxoris ſue nullus in ↄiugẽ ducere poteſt· ❡ Unde nicolaus papa ſcri bit conſtantienſi epõ ſalomoni·

Duas ↄmatres alicui hr̃e nõ licet·

Sciſcitatur a nobis ſanctitas veſtra ſi aliqs homo duas cõ matres habere valeat vnã poſt alte ram· in quo meminiſſe debet ſcriptũ eſſe· erunt duo in carne vna· Itaqꝫ cum conſtet quia vir et mulier vna caro p ↄnubiũ efficiuntur· reſtat ni mirum virũ ↄpatrẽ ↄſtitui illi mulie ri cuiꝰ mr̃imonio aſſumpta vxor cõ mater eſſe videbatur· et idcirco li quet virũ illi femine nõ poſſe iungi in copula que commater eius erat

g ❡ Emancipatos· nam filius emãcipatus hñ poteſt copulari filie ad optiue· ut· ff· de ritu nup· p adopcõnem· et· l· emancipato·

Illud· filiam ↄmatris· poſſe ducere in vxorem·

i ❡ Diffinimus· imo poſtea diffinit· et ita in re dubia fertur ſen tentia vbi de iure dubitabatur·

h ❡ Filiam· hic vides ꝙ pater ſpũalis poteſt copulari ſorori filie ſpiri tualis et ſimiliter filie poteſt· quia talis ↄgnacõ nõ extenditur· ſimili ter dico ꝙ pater poteſt ſumere filiam ſpũalem filie carnalis· licet em̃ congnatio ſpiritualis deſcendat de patre ad filium non tñ de filio ad patrem· l ❡ Fortuitu· idem ſi expoſito· ar· q· i· dictũ· Q· iiij·

Relictam· hec eſt quarta queſtio· an quis poſſit accipere in vx orem relictam compatris ſue vxoris· et licet ſub huiuſmodi forma verborum hec queſtio ꝓponatur ſꝫ dumtaxat videtur hic poni in queſtionem· an ſcilicet aliquis diuerſis tpibꝫ poſſit contra here cũ duabus ↄmatribꝫ· In tribus primis capl̃is et in vltimo dr̃ ꝙ nõ· i medijs qd ſic· G· ſꝫ modo ſoluit queſtionẽ hãc ħ· e· §· notandum· q: ſi vxor mea ſuſ cipit filiũ terte de ſacro fonte ſi poſt carnaliter vxorez meã ↄgnoſco tũc terta efficitur mi chi ↄmatꝰ ⁊ nunq̃ eam ducere pote ro· ut ħ· c· i· et· c· vl· ſi aũt vxorẽ ñ cognouero tunc terta non efficitur michi cõmater· ⁊ mortua vxoẽ mea potero eam ducẽ et ita habeo duas cõmatres diuerſ tpibus· ut· c· me dns· ſꝫ ſꝫ ſolutio in digna ẽ relatu et ideo non legamus capl̃a ſm eã· can cellata ſꝫ e a opi nione· R· et· Io· fauen· qui dixerũt inter directã et in directã ↄpaternitatẽ cũ non ſit au tẽtica dico referre an cõpaternitas vel ↄmaternitas ꝓcedat carnalem copulã an ſeqtur· ſi ꝓcedit licite pt quis habẽ duas ↄmatres· q: p v nionem carnis ſe quentem non per tranſitur ad vnio nem ſpũs ꝓcedentẽ· vt ħ· e· poſt vxo ris· ſi autem ſeq̃ tur aut alter con iugum vel vterqꝫ ſuſcepit filiuz alte rius aut filiꝰ eoꝝ· ↄmũis ſuſcipitur ab alio· aut filius alterius eoꝝ tñ ſuſcipitur· in ꝑmo et in ſcdo caſu nõ pt quis habere du as commatres· in tertio pt· quia licz aliquis efficiatur co npater vxoris mee nõ tamen eſt michi niſi filius ei us ſit et meus qui leuatur de ſacro fonte· vñ breuiter teneas ꝙ ſi ↄpat nitas ſequatꝛ car nalem copulaz in nullo caſu pt aliqs habere duas cõmatres vel aliq̃ duos compatres·

Nñ in ſꝫ ſolo caũ qñ filiꝰ tñ alterius ſuſcipitur de ſacro fonte·

Sciſcitatꝛ· ↄnubiũ· i· p carnalem copulã· ut xxvij· q· ij· agathoſa·

Si pater· octo· ſeptennis penitentia indicitꝛ ꝓ quolibet peccato mortali· ut· xxxiij· q· ij· ſꝫ ipm· niſi aliud ſuadeat enormitas cri minis vel dignitas pſone· ut· xxxiij· q· ij· hocipm· §· ſꝫ aũt·

Si quis· coniugio· i· ex coniugibꝫ·

b ❡ Vel xp̄ianitatis· in mergendo· s· i· q· ij· qd quidã· alij· expo nũt deberit xp̄ianitatis miniſteriũ· id ẽ tenuerit ad cathecĩſmuz vt de con· di· iiij· in cathecĩſmo·

a ¶ Compatres· expreſſe hic colligitur ꝙ cum alter coniugum ſuſcepit filium alicuius ſtatim ambo coniuges efficiuntur compatres illiuſ ergo nec refert an poſt carnaliter cōmiſcerentur an non prout voluit dicere· G· ꝭ· e· §· notandum·

b ¶ Caro ergo per ſponſam de preſenti non acquiritur cōpaternitas cum canon hoc ponet pro racōne· qꝛ ſunt vna caro effecti · Item ſi hec ē cauſa quare cōtrahitur cōpaternitas qꝛ vna caro eſt effectus cū ea ḡ p coitū fornicarium contrahitur cōpaternitas· naꝫ qui adheret meretrici vnum corpus efficitur cum ea ut· xxxij· q· iiij in eo· nam et affinitas acquiritur p coitum fornicarium ut· xxxv· q· iij· de inceſtis· et ·c· nec eam· extra de eo qui cognouit conſang· vxoris· diſcrecōnem· quidam tamen refugiunt dicere ꝙ p fornicarium coitū ꝯtrahitur cōpaternitas cū cōpaternitas ſit vinculuꝫ ſpūale·

c Qui ſpūalem duo hec capitula in eodem caſu loquntur· ſed in p̄mo caſu dicitur ꝙ aliqua p̄t habere duos compatres quoꝝ ſecūdꝰ ſuſcipit filiū p̄mi de alia vxore in ſcdo dicitur ꝙ quis poteſt habē duas cōmatres q̄tum ſecunda ſuſcipit filium p̄me de alio viro· ſic incipe cōſtructionem liceat ei qui ſpūalem habet et cetera· Sꝫ obicit̄· ſi vxor mea leuauit filium alicuius d̄ ſacro fōte michi acquiritur cōpater nitas per eam· ut ·s· prox· c· quare nō ecōtra· ſi aliq̄s leuat filiū eiuſdeꝫ d̄ ſacro fonte quē habet ex alio viro michi per eam nō acquiritur cōpaternitas· ad h̄ R̄n· cardinalis· ꝙ cōiuges ſibi ꝯmunicant actōnes ſed non paſſiones· quod enim vnus cōiugum agit reliquus agere intelligitur cum ſint vna caro · ſed p hoc non aſſignatur racio diuerſitatis· quia quero quare actiones ꝯmūicant et non paſſiones· dicas ergo ꝙ cum ego nullo modo ſum pater huius pueri nec carnalis nec ad optiuus nec ſpūalis non poſſum dici ꝯpater ſuus· ꝙ non ſum pater ſpūalis patet quia filia mea copulatur licite ei Item filius meus et ille puer non ſunt fratres ſpūales· ergo ego non ſum pater ſpiritualis ipſius

d Poſt vxoris· neqꝫ crederet aliquis ꝙ ꝯgnacō ſpūalis acquirētur marito p vxorem ſicut et ꝯgnatio carnalis ſcꝫ ꝙ ſicut omnes conſanguinei vxoris ea mediante efficiuntur viro affines· ita compatres ⁊ ꝯmatres vxoris efficerentur marito p eam ꝯpatres ⁊ ꝯmatres· hoc negat hic·

e ¶ Cognacō eſt ſcilicet ſpiritualis·

cū qua idem fuerat vna caro effectꝰ ¶ Item ex concilio calcedonenſi·

Octo annos peniteat qui duabꝰ cōmiſcetur commatribus·

Si pater ⁊ filius ā duo fratreſ cū vna muliere aut ſi quis cū ꝯmatre ⁊ filia aut cum duabus ſororibꝰ aut cum duabus ꝯmatribus aliquis ꝯcubuerit ſecundū antiquam et humaniorem diffinicōnem · viij · annis peniteat ¶ Item innocentius papa exuperio ep̄o tolletano·

Nullus duabus ꝯmatribꝰ ꝯmiſceat

Si quis ex vno ꝯiugio filium ā filiam alterius de ſacro fonte ſuſcepit aut ad criſma tenuerit vel xp̄ianitatis miniſterium dederit ambo et vir et vxor compatres exiſtūt parentibus infantis· quia vir ⁊ mulier caro vna effecti ſunt· ¶ Contra inuenitur in concilio triburienſi capitulo· xlviij· Vxorē ꝯpatris ducere p̄t cuius ip̄a commater non fuerat·

Qui ſpūalem habet cōpatrem cuius filium de lauacro ſacri fontis accepit et eius vxor cōmater nō eſt· liceat ei defuncto cum patre ſuo eius viduam ducere in vxorem· ſi nullam habet ꝯſanguinitatis ꝓpinquitatē· q̄d em̄· nunquid nō poſſunt ꝯiugi quos nulla ꝓpinquitas carnalis vel nulla generatio ſecernit ſpūalis· ¶ Iteꝫ ex epiſtola paſchalis pape· ij· ad regimum epiſcopum·

Poſt vxoris obitum cū cōmatre vxoris viri ſuperſtitis coniugio copulari nulla videtur ratio vel auctoritas prohibere· neqꝫ enim ꝯgnacōni carnis ſpūs ꝯgnatio comparatur· neqꝫ enim p vnionē carnis ad vnionem ſpūs ptranſitur· ¶ Notandum vero eſt ꝙ aliud eſt ꝯmatrē alicuius ꝯgnoſcere atqꝫ aliud derelictam ab aliquo commatrem alicuius fieri· Auctoritas illa nicolai p̄pe et calcedonenſis ſinodi illum ꝓhibet commatre ſue vxoris i m̄rimonio copulari q̄ vxori ſue debitum reddidit poſtq̄ illius commater extitit· Illa vero auctoritas triburienſis concilij illos permittit in matrimonio copulari cuius vxor poſtq̄ a viro ſuo derelinquitur illius commater efficit̄· nec poꝰ cōpaternitatem a viro ſuo cognoſcitur· ¶ Queritur autem an vxor cum marito ſuo in baptiſmate ſimul debeat ſuſcipere pueruꝫ· Ꝟ De hijs ita ſcribit vrbanus papa· ij· vitali p̄ſbro brixienſi· Vxor ſimul cum viro filiū alicuius in baptiſmo non ſuſcipiat·

Quod autē vxor cum marito ſimul in baptiſmate non debeat puerum ſuſcipe nulla auctoritate repit̄ ꝓhibitū ſed ut puritas ſpūalis paternitatis ab om̄i labe et infamia ꝯſuetur immunis· dignū eſſe decreuimꝰ vt vterqꝫ inſimul ad h̄ aſpirare minime p̄ſumant· qꝛ vero piaculare flagiciū cōmiſit q̄ duabus ꝯmatribꝰ velut duabꝰ ſororibꝰ nupſit magna iuxta modum culpe penitētia ſibi debet iniungi ¶ Illud vero triburiēſis cōcilij· qui ſpūalem hꝫ ꝯpatrē ⁊c̄· ante hāc ꝓhibicōnem decr̄ intelligitur· vel vxor commater accipiatur· nō ex eodem filio cū viro ſed ex alio· Q V

Quod autem cōiugia clandeſtinata fieri non debeant euariſtus papa ſcribens epiſcopis affrice teſtatur

Clādeſtina ꝯiugia fieri non debent·

f ¶ Compatur· id eſt aſſimilatur in hoc ut per vxorem acquiritur ⁊ h̄ melius exp̄mit ſtatim· neqꝫ enim ⁊c̄· ſm̄ hoc reprobatur intellectus · ·G· vtrum ſi poſt quis ꝯgnoſcat vel non· ut ꝭ· e· §· ſequenti·

g ¶ Ad vnionem· p̄cedentem m̄rimoniū ſiue carnalem copulā· alias hn̄ ptranſiretur niſi cum filius alterius tantū ſuſcipitur·

h ¶ Commatrem· vxorem ſuam factā iā ꝯmatrē alicuius· id ē poſtq̄ ē fcā ꝯmater alicuius femine quo caū nō p̄t ducere aliā feminā vxore mortua ſm· G·

i ¶ Triburienſis meliꝰ diceret paſchalis· tn̄ idem ē caſus·

Quod autem repitur ꝭ· de ꝯ· di· ·iiij· c· non plures ꝯtra· cū leo papa quē cōſtat ipſius p̄deceſſoreꝫ fuiſſe ſtatuat nō debere ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo p̄les accedere q̄mō dicit hic qd̄ nulla auctoritate inuenitur ꝓhitū· ſed licꝫ h̄ ſanctitū fuerat nonduꝫ tn̄ in manus legētiū venerat vel forte vir et vxor nō reputantur plures cum vna caro eſſe ꝓbētur· s· e· ſi q̄s

k ¶ Et in famia d̄ facto · crederent enim ſtulti aliquā ꝓximitatē ꝯtrahi inter eos ſi ſimul ſuſcipent ꝟ etiam ſupfluum eſſet ut vterque ſuſcipet cū ex ſuſcepcōne alteriꝰ vteqꝫ ꝯpat̄ efficiatur· de ꝯſuetudine tn̄ ē in quibuſdam locis ꝙ vteqꝫ ſil̄ ſuſcipit·

m ¶ Ante hāc· p̄cedenteꝫ vrbanū que ꝯtraria ē q̄ ad finē· s· e· ꝓx·

n ¶ Vel vxor melius dixiſſꝫ vel vir cōpater accipiat nō ex eodem filio cū vxore ꝟ ex alio ſed variat ſexum qꝛ ponit in feminino gn̄e eundem caſū quem poſuit in maſculino in capitulo· qui ſpūalē vbi eadē p̄mittit̄ hr̄e duos cōp̄res·

Quod autem hic depingitur · v· queſtio· et erat in Cō· v· thematha quinto loco queſitum · an clandeſtina deſponſatio manifeſte preiudicet· et quidem preiudicaret ſi conſtaret d̄ ea de clan· deſpon· ꝙ nobis· ſed quia eccleſie non conſtat de ea preiudicat ei· manifeſta probatio ergo deficit in hoc caſu non ius ſed ꝓbatio iuris· ff· de teſta· tu· duo ſunt ticij· qꝛ eccl̄ia de occultis nō iudicat · xxxij· di· erubeſcant ſed hec queſtio facilis erat et ideo noluit eaꝫ exponere Sed pone aliam ſcꝫ vtrum clandeſtina matrimonia debeant fieri· et q̄dem ꝙ non· ſi tn̄ fiant tenent· et ſunt clandeſtina que ſine p̄ſentia teſtiū et traductione et alijs ſolēnitatibus contrahūtur· Sꝫ cū huiuſmodi ſolemnia non ſunt de ſubſtantia matrimonij ſed ſufficiat ſolus conſenſus· quare ꝯtrahi prohibentur ſic matrimonia· R̄n· duplici ratione· ne ſub ſpecie matrimonij fiat fornicatio· vel ne matrimonialiter coniuncti

ſeparentur ·ſepe enim matrimonio occulte contracto alter mutaret ꝓpoſitum et dimitteret reliquū ꝓbacōnibus deſtitutum·ut·ĩ·e·§·hijs

A Liter·petatur·ne appetētie eſtimetur actrix ſi ipã tc̃·ut·ĩ·xxxij·

b Precibus extra de clãde·deſpō·cū in hibicō· ·q·ij·honoratẽ

c Contubernia·hꝫ canon preſumit in deteriorẽ ptem nam vbi vertitẽ piculū in tuciorem ptem interꝑtandum eſt·ut extra de homici· ad audientiam·s·di·v· ad eius· quãqꝫ tñ ꝑſumit canon ꝓ matrimonio·ut· xxxiij·q·i·ſi quis accepit·ſed nõne in matrimonio ſufficit probari qḋ aliquis eam rece/ perit eo pretextu ut eaꝫ ꝑpetuo haberet lꝫ aliud nõ ſit dictum ut·xxxij·q·ij·ſolet·et in libere mulieris cõiunctõne potius ꝑſumitur matrimonium qꝫ concubinatus·ut·ff·de ritu·nup·in libere·nam cū quis non ꝓteſtatur ſe vel ſe habere aliquã ut cõcubinã dum modo honeſta ſit mulier habebit eam ut legitimam ·ut·ff·de concubina·l·in concubinatu·ſo·canon cõſiderat periculum anime·extẽ d iure iur·cū contingat extra de ſpō·iuuenis·et ideo potius iudicat eſſe fornicacõnem qꝫ matrimonij·lex tamen ſtrictius conſiderat circa mrimonium qꝫ canon·nã ſi aliquis iurauit qꝫ vellet aliquam ꝑpetuo retinẽ ſecum niſi dicat qꝫ velit eã retinere in vxorẽ legitimã non erit matrimonium ·ut in aūt· quibꝫ modis·na·effici·le·§·pnl·et ĩ·e·ſi quis dimiſſecus ſm canones ut·xxxij·q·ij·ſolet· in hoc aūt cõcordo leges canonibꝫ qꝫ inter impares perſonas ñ preſumo eſſe matrimonium niſi dotalia inſtrumenta interueniant·ut·C·de nup·impialibus·§·imo·Item illud conſidero et circa pares et impes an maritalis affectõ ꝑceſſerit cõpatis pſonis et vite ꝯiunctõne cõſiderata·ut·ff·de dona· donacõnes·Itẽ et famam loci ꝯſidero·ut·extra de ꝑſūp·illud·Item qꝫ ſimul receperint ſacra· ut xxviij·q·i·caue·Item qꝫ dos requiratur in omni matrimonio ut hic dꝛ et qḋ hic dꝛ potes intelligere in ſublimioribus pſonis · nam ibi etiam dos aut alie ſolemnitates matrimonij reqruntur·in mediocribꝫ aūt pſonis ſm leges non ſufficiunt teſtes niſi aſſit ſcriptura·in infimis ſufficiūt teſtes·ut in aut·quibus mo·na·effi·le·§·hꝫ gͦ ·colla·vi·

A Liter non fit legitimū coniugiū niſi ab hijs qui ſup ipſam feminam dominacõnem habere videtur et a quibus cuſtoditur vxor petatur et a pentibꝫ ꝓpinquioribꝫ ſpõſetur et legibus dotetur·et ſuo tpe ſacerdotaliter ut mos ẽ cū pcibꝫ et oblacõnibus a ſacerdote benedicatẽ et a paranimphis ut conſuetudo docet cuſtodita et conſociata ꝓximis ꝯgruo tempore petita legibus dotetẽ ac ſolemniter accipiatẽ· et biduo vel triduo oracõibꝫ vacẽt et caſtitatẽ cuſtodiant Itẽ ita pacta ſcitote legitima eſſe cõnubia·Aliter vero preſumpta non coniugia ſed adulteria vel contubernia vel ſtupra aut fornicacõnes potius qꝫ legitima coniugia eſſe non dubitatur·niſi voluntas ꝓpria ſuffragauerit et vota ſuccurrerint legitima· Item ex decreto ormiſde pape capitulo·vij·

Nuptias ocultas celebrari nõ licet

N Vllus fidelis cuiuſcūqꝫ condicõnis ſit oculte nuptias faciat·ſꝫ accepta benedictõne a ſacerdote publice nubat in domino· Itẽ nicolaꝰ papa ad ꝯſulta bulgarorū·

Nuptie publice celebrari debent

N Oſtrates tam mares quam femine non ligaturam aureã vel argenteam aut ex quolibet metallo cõpoſitaꝫ qñ nuptialia federa ꝯtrahūt in capitibꝫ deferūt· ſed pꝰ ſponſalia federa q̃ futuraꝝ ſunt nuptiarū ꝓmiſſio federa qꝫ conſenſu eorum qui hec ꝯtrahunt et hoꝝ in quorum ptãte ſunt celebrantur· Et poſt qꝫ arris ſponſaꝫ ſibi ſpõſus p digitū fidei anulo inſignitam deſponderit· dotemqꝫ vtriqꝫ placitam ſpõſus eius eſſe ſeruandam·ut·ĩ·e·femine· cum ſcripto pactum hoc continente corã inuitatis ab vtraqꝫ pte tradiderit aut mox aut apto tpe ne vide licet ãte tps lege diffinitū tale q̃d facere pſumant·ambo ad nuptialia federa perducuntur·et pmum in eccleſia dñi cū oblationibus quas offerre debent deo p ſacerdotis manuꝫ ſtatuūtur·ſicqꝫ demū benedictionẽ et velamen celeſte ſuſcipiūt·Itẽ hec ſunt pter alia que ad memoriam nõ occurrūt pacta ꝯiugatoꝝ ſolemnia peccatū aūt eſſe ſi hec cūcta in nuptiali federe nõ interueniãt nõ dicimus· Itẽ leo ppa·

In ꝯtrahẽdo coniugio iſta ſunt obſeruanda

Q Valis debeat eſſe coniunx que habẽda ẽ ſm legem virgo caſta et d ſponſata i ꝟginitate et dotata legittime et a pentibus tradita ſpõſo et a paranimphis accipienda·et ita ſm legẽ et euangeliū publicis nuptijs in ꝯiugiū liquide ſumenda·et omnibus diebus vite ſue niſi ex conſenſu et cã vacãdi deo nunqꝫ per hoiem eſt ſeparanda·et ſi fornicata fuerit dimittẽda·ſed nec illa viuente altera ducẽda·qꝛ adulteri regnum dei non poſſidebūt·et penitentia illius pſcipturam recipiẽda· Jtem ex ꝯcilio cãthaginenſi·iiij·

Quõ ſpõſus et ſpõſa ad bñdictõnem accedant·

S Ponſus et ſponſa cū bñdicendi ſunt a ſacerdote a pentibus vel a paranimphis offerantur in eccleſia ſacerdoti·qui accepint benedictionem eadẽ nocte p reuerentia benedictõnis in virgitate pmaneãt

Itẽ ex ꝯcil·arelatenſi caplõ·vi·

Sine publicis nuptijs nullus

N Vllum ſine dote **ducat vxorem**

g Inuitatis·ar·qꝫ teſtes in matrimonio erūt rogati ſicut in diuorcõ·ut·ff·de diuoꝛ·nullū·qꝫ nõ cre

h Tempore·ſcꝫ cum erit in adulta etate·et non in·xl·ducet eam licet in·xl·ꝯtrahere poſſit·extra de ma·ꝯtra·ꝯtra interdic·ex lrĩs·in pte decĩſa·Jo· Offerre·ſm ꝯſuetudinem regionis·

k Celeſte·quia quoddam celeſte vel ſpũale ſignificant·ĩ·e·femine·

l Non interueniãt·huiuſmoĩ em̃ ſolemnitas nõ exiguntur neceſſario nam ſi omittãtur leuia vel modica nõ nocet· ut ·ff·de vẽtre inſpiciẽn·l·i·in fi· dos poteſt omitti · qꝛ licet dos ſine ma/trimonio eſſe nõ poſſit matrimonium tamen ſine dote eſſe poteſt· ut·ĩ·e·ſi qs dimiſ· ſed ꝯtra·in·q·iiij·ꝯſanguineoꝝ ·hꝫ illḋ intelligitur i eodem caſu cum illo·c·aliter·ſcꝫ d occulte cõtrahentibus · vnde cum pſumantur adulteri repellunẽ·h· tñ dicit pctm eẽ ſi huiuſmoĩ omittantur ſolemnitates ſi adhibẽri poſſunt·

m Si hec cūcta·id eſt ſi hec ſm gula·lxxxix·di·c·ſingula·

o Q Valis·legẽ·ꝓmocõnis·

o Et ſponſata·hoc eſt ꝯtra illos qui dicūt qꝫ ſi aliquam fornicariaꝫ defloraui et eam poſtmodū ducam in vxorem non repellar a ꝓmocõe quaſi corruptam duxerim·ar·xxv·iij·di·quia·xxxij·di·curandum·et ·lxxvij·di·quicūqꝫ·xxxiiij·di·precipimus·ar·contra·xxxiiij·di·va/lentino·ſed certe et in hoc caſu in v̈ginitate videtur eſſe iſta deſponſata·omnia em̃ q̃ ꝑceſſerunt legitimantur p ſequenſ matrimonium·extẽ·qui ſi·ſint le·tãta

n b Legitima·niſi ꝑiudicaretur alij matrimonio p eoꝝ ꝯfeſſionem extra de eo q̃ cogno·conſang·vx·ſuper eo

N Vllus cãm ꝓhibicõnis habes·ĩ·e·§·hijs ita

N Oſtrates·annulo·qui ſignificat mutuū honorẽ et fidem ꝯiugalem

p Scripturã·ĩ·de pe·di·i·quem penitet· contra·ſed ibi ꝓhibetur qꝫ abſens p ſcripturã cõfiteri vel penitentiam accipere debeat·hic autẽ pmittitur mulieri ſimplicĩ dum tamẽ pſens ſit in ſcripto peccata offerre·ar·ij·q·viij·§·ſed calixtus·

S Ponſus·ꝓ reuerentia·gͦ non erit peccatum ſi aliter fiat·

N Vllum·iuxta·ſm vacultates et viri nobilitatem·ut·ff·de iur·dotium·quero alias incipit quando·ff·de reli·ſi quis ſepulcrū·§·ul·

s Fiat dos·ex hoc dicunt quidam qꝫ ſemper aliquid dandum eſt in dotem·et ſi nimia pauptas cogat ſaltem dabit vnū denarium·qḋ non credo·et hoc conſilium eſt·

F Emine·ſubditas·ĩ·xxxiij·q·v·cū caput·et·c·mulierem·

u Anulus·h·dicit qꝫ per tradicõnem anuli a ſponſo et donacõnem arraꝝ preſumitur pro matrimonio·ar·extra de preſum· illud· et hoc

fiat ꝯiugiū·iuxta poſſibilitatem fiat dos nec ſine publicis nuptijs quiſꝗ̄ nubere vel vxorem ducere p̄ſumat· ¶ Hijs omnibus auctoritatib9 occulte nuptie ꝓhibētur·atqꝫ ideo cuꝫ ꝯtra auctoritatē fiūt nuptie·ꝓ infectis haberi debēt· Sꝫ q̄rit̄ q̄d ſibi velit ſolēnitates ille velamīs et anuli q̄ in ꝯiugijs obſuātur· ¶ De hijs itaqꝫ yſidorus in ſcd̄o libro de officijs ſcribit capitulo ſedecimo **Quare femine velantur dum maritantur·**

Femine dum maritant̄·ideo velantur·ut ſe nouerint ſemp viris ſuis ſubditas eſſe ⁊ humiles· Itē·Nꝰ nubentes poſt benedictōnem vitta vno inuicem copulantur vinculo vid̄licet·ideo fit ne ꝯpagem cōiugalis vnitatis dirumpant· At vero q̄d eadem vitta cādido purpureoqꝫ colore pmiſcetur·Candor quippe ē mundicia vite·purpura ad ſanguinis poſteritatē adhibit̄·ut hoc ſigno·⁊ ꝯtinentia et lex ꝯtinendi ab vtriſqꝫ ad tempus āmoneatur·et poſt hec reddendi debitum nō negetur Itē·Nꝰ in p̄mis nuptijs anulus a ſponſo ſpōſe datur·fit hoc nimirū vel ꝓpter mutue dilectionis ſignum·vel ꝓpter id magis ut eodem pignore eorum corda iungantur· Vnde et quarto digito anulus inſeritur·ideo ꝙ in eo vena quedam ut fertur ſanguinis ad cor uſqꝫ ꝑueniat· ¶ Item ambroſius in libro de patriarchis·

Nuptie dicuntur ab obnubendo eo ꝙ caput ſuum obnubere valeant

Nec illud ocioſum eſt quod cū veniret rebecca vidit yſaac deambulantem·et cū interrogaſſet q̄ſ eſſet·cognito quidem ꝙ ipe eſſꝫ cui duceretur vxor deſcēdit· ⁊ caput ſuum obnubere cepit docens verecundiam preire nupcijs debere· inde eñ nuptie dicte·quod pudoris gratia ſe puelle obnuberent· ¶ Sed obicitur premiſſis auctoritatib9· Multa ſunt que ꝓhibentur que ſi fiant ex poſt facto cōualeſcunt·ꝓhibētur ergo caſtitatem vouentes matrimoīa ꝯtrahere·q̄ tñ ſi ꝯtraxerit inuiolata pmanere oportet· Sic ⁊ clandeſtina ꝯiugia ꝯtra leges q̄dem fiūt·tñ ꝯtracta diſſolui non poſſunt·q2 ex legitimo voto ſubſequēte corroborantur Vnde et euariſtus cum dixiſſet· alit̄ p̄ſumpta cōiugia nō ſunt ſed adulteria· addidit·niſi voluntas ꝓpria ſuffragauerit· et vota ſuccurrerint legitima· ¶ Hinc etiam in nouellis

Si quis diuinis tactis ſcripturis iurauerit mulieri ſe eaꝫ legitimā habiturū·vel ſi i oratorio tale ſacramentū dederit·fit illa legitima vxor· quamuis nulla dos nulla ſcriptura alia interpoſita fit ¶ Hijs ita reſpōdetur· Coniugia q̄ clā ꝯtrahuntur nō negantur eſſe ꝯiugia nec iubent̄ diſſolui ſi vtriuſqꝫ ꝯfeſſiōe ꝓbari poterūt·verūtamē ꝓhibent̄· q2 mutata volūtate alterius eoꝝ alterius cōfeſſione fides iudici fieri non poterit·vnde cū publice alterius vota in alteram partē ſe tranſtulerint p priori coniugio q̄d iudici incertū ē ſentētia ferri non poterit· Incerta enim ut ſixtus p̄pa ſcribit epis p yſpaniam ꝯſtitutis nemo pōtificū iudicare p̄ſumat· ⁊ quamuis vera ſint tñ credēda nō ſunt·niſi q̄ certis indicijs ꝯprobātur·niſi q̄ manifeſto iudicio ꝯuincuntur·niſi q̄ iudiciario ordine publicantur· ¶ Hinc etiam victor p̄pa ſcribit theophilo epō·

etiam videtur per oracōnes gregorij que dicuntur in benedictionib9 vbi dicit benedic dñe has arras·ar·xxvij·q·ij·ſi q̄s vxorē·alij dicūt ſpōſalia tantū p̄ſumi niſi detur anulus a ſacerdote ar·s·e·nr̄ates· vel niſi de ꝯſuetudine loci ſit ꝙ anulus detur in mr̄imonio· et ē ſile q̄d dic̄ lex in arra·q̄d non facit empcōnē ſꝫ eius ē ſignū·inſti·de emp·⁊ vē·in p̄n·

Nec illd̄·uxor·erat ergo iam uxor ⁊ d̄ſpoſata ar·xxxij·q·ij·§·cū g̃ et eſt ar·q̄d mr̄imoniū p̄t ꝯtrahi inter abſentes etiam qui nūꝗ̄ ſe viderūt·q̄d verū ē ſi fama vel aliq̄ alio mō ſe nouerint·ergo in ignotos ex toto ꝯſentire nō poſſumus ſed in eos qui nō ſūt penitus ignoti poſſumus ꝯſentire ut·lxiiij·di·c·i·et·ij·et·lxv·di·c·ij·et·iij·et q̄d inter abſentes ꝯtrahatur mr̄imoniuꝫ eſt ar·ex̄ qui cl̄i·vel vo·vemēs·ff·de ritu nup·mulierē·ff·d̄ ſpon·ſufficit· et dic̄ lex ꝙ oēs ꝯtractus qui ꝯſenſu ꝯtrahūtur inter eē abſentes celebrantur·ff·de ꝯtrahen·emp·l·i·§·ē aūt· dū tñ h̄ agat̄ nō eñ dico ꝙ ſolus cōſenſus facit mr̄imonium ñ h̄ ſit actū inter cōſētiētes ar·xxvij·q·ij·ſufficiat ⁊ dicit lex ꝙ iſpiciē dū ē q̄d agat̄·ff·de act·et ob·obligacōnū ar·ꝯ·ex̄·d̄ ſpō·duo·duob9 ibi corde ⁊ ore ⁊ ſi nō ſtrīgat̄ manus ⁊c̄·ſꝫ dic ꝙ ore dicūtur cōſētire cū ꝓcuratores eoꝝ noīe ꝯſentiūt ſed q̄d dicā ſi aliq̄s cōſēſū ſuū exp̄mat alicui femie p litteras añ receptas litteras ab iſta iſte peniteat·h·dic̄ ñ eſſe mr̄imoniū lꝫ iſta ꝯſētiat q2 req̄rit̄ ꝙ duret volūtas poīs·nā req̄rit̄ ibi mutuus cōſēſus·ſec9 tñ ē in alijs mādatis·naꝫ lꝫ reoucet̄ mādatū aleo ignorante tñ ꝯtractus tenet ut·ff·man·ſi mandaſſet ar·tñ cōt̄·ff·de diuorē·ſi penituit· Itē ſecus ē in electōne ut extra de elec·cū inter canoīcos·

Sb ¶ Sꝫ obicit̄·in nouell̄·in aūt·q̄b9 mo·na·effi·le·§·pe·col̄·vi· Si quis habiturū·ſꝫ nūquid p verba h̄ iuro q̄d habebo te ꝓ legitima uxore ꝯtrahitur mr̄imoniū·nō vid̄r·cum h̄ v̄ba poſita futuri tpis ſint ut extra de ſponſa·de illis·lex iſta tñ dicit ꝙ ſic·et ē verū·q2 h̄ v̄bū hēbo r̄ſpectū hꝫ ad p̄ns tēpus aliud eſſet ſi diceret iuro q̄d ducā te in vxorem ⁊c̄·et q̄d v̄bum illud ad p̄ns tēpus referat̄·ꝓbatur extra de mr̄imo·ꝯt̄ interdic·ec·cō·ex lr̄is·vel habiturū·i·habitā me retētūrū i

c ¶ Confeſſione·ecce apte dicit gr̄anus ꝙ ꝯfeſſioni et ſacramēto coniūctoꝝ oculte debeat credere eccleſia cū aliter ꝓbari nō p̄t eos ꝯtraxiſſe·q̄d intelligo cū confitētur ꝓ mr̄imonio tūc eoꝝ cōfeſſioni ſtatur niſi p̄iudicetur p̄mo vel ſcd̄o mr̄imonio·ut extra de eo qui cog·ꝯ·ux·ſup eo·tūc non ſepatur ſcd̄m mr̄imonium ob h̄·licet videat̄ ꝯtra ex̄ de rapt·cū cauſam·nā ibi dicitur credēdū eſſe ꝯfeſſioni mulieris que erat in monaſterio·Sed dic ꝙ illud vel exponitur ꝓ et·ſm h̄ itez ē in matrimonio carnali et ſp̄uali·ar·cōt̄·de regu·et trāſ·ad re·vidua cur eñ inferior erit lex d̄ina·ut·xij·q·ij·cū d̄uotiſſimā·vel dic aliud eē i mr̄imonio ſp̄uali·Cū aūt agit̄ ad mr̄imoniū diſſoluenduꝫ q2 dicunt nullū eē ꝓpter cōſangūitatē vel aliud impedimentū nō credit̄ eoꝝ ꝯfeſſioni eē cū ſacramēto niſi aliud adminiculū interueniat·xxxv·q·vi·ſi duo·ꝯ·xxxiij·q·i·requiſiſti·Si autem agitur ad ſepationeꝫ mutue ſuitutis crederet̄ tūc cōfeſſiōi alterius ex̄ de diuor·ex lr̄is·vnde in mr̄imonio nō ſemper creditur aliquib9 cōtra ſe Itē pone ꝙ ſtabam contra matrimoniū·dicebam me aliaꝫ habere vxorē non ꝓbabā me habere·nūquid iſta defuncta poſſum ſtatim cōtrahē·videt̄ ꝙ nō q2 cōfeſſus fui cont̄ me vel pone ꝙ dicebam aliꝗ̄ eſſe uxorē meā nō ꝓbaui·nunquid potero cū alia cōtrahere·videt̄ ꝙ non·eadē racōne q2 cuilibet creditur contra ſe·xiiij·q·ij·§ i·ſꝫ dic q̄d poſſum·ar·ff·de acqui·poſ·natura liter·§·ulti·extra d̄ cauſa poſ·et ꝓprie·paſtoralis·nam ibi habes ꝙ ſi egi rei vēdicatione poſſum agē i terdictio vti poſſidetis licet ſint cōtraria·nam per primū cōcedo me nō poſſidere·per ſcd̄m dico me poſſidere·bene enim poteſt quis agendo ꝓponē cont̄ria vel excipiēdo et talis eſt caſus expreſſus extra de deſpon·impube·atteſtationes·ſed non aſſerendo ut notaui·xij·q·i·in ſi talibus tamen qui ſic iurant non debet dari licētia contrahendi cum p ſententiam ſepantur·ſed ſue ſunt conſcīe relinquendi·ut extra de iure iur̄·mulieri·

d ¶ Confeſſione·xxxij·q·i·ſi quis·ꝯtra·ſed ibi de carnali ꝯmixtione·h̄ de ſponſacione agitur·

e ¶ Credenda ſunt·ar·ex hijs auctoritatib9 ⁊ ſequentib9·c·ꝙ iudex nō ſecundum conſcientiam ſed ſcd̄m allegata debet iudicare·ꝯ·de con·di·v·c·ul·s·xv·q·v·preſpiter·s·ij·q·i·deus oīpotens·s·iij·q·vij·iudicet·xi·q·iij·eoꝝ·et·c·quamus·et·c·graue·et·c·ſummopere·ar·xi·q·iij·tunc vera·et·c·plerumqꝫ·cont̄·argumē·xxiiij·q·iij·deus qui contra·

Incerta· quouſqȝ·i·eternaliter·quaſi diceret nunquā iudicamus et ponitur improꝑe ſicut ibi·ſede a dextris meis donec ponam id ē ſedebis eternaliter· ≈omīpotens·s·lxxxvi·di ſi quid·et·xi·q Nullum·s·ij·q·i·deus≈ ·iij eoꝝ·et·c·in cunctis· Iudicantem·cūcta·videtur ḡ q̄ a teſte poſſit inquirere an talis ſit vt poſſit teſtari·ut·ij·q·vij·querēdū·nō tñ i oībꝫ ita curioſus erit· qꝛ quedā lex ſciamus diſſimlare debemꝰ ·ut·ff·de noua·doli·in fi·xxij·q·ij·vtilem

c ¶ Et ordinē· et circūſtātias oēs· exᵃ d̄ teſti·cū cāz ⁊ ē ſi·C·d̄ iud̄· iudices·⁊ i aut·iu≈ demꝰ·⁊·ij·q·i· in p̄mis·et·xxiij·q· viij·occidit fines·

d ¶ Plenā·in petitorio· ſed in poſſeſſorio ſufficit ſūmatim tāgere negocium ·ut·ff·ad exhib·l·iij·§·ſciendum·et de re iu≈ di·a duo ·et ex≈ tra ut lite non ↄt· quoniam frequenter ·in fine·

e ¶ Interrogādi ·hic vides q̄ ꝑs a pte ⁊ iudex a p te poteſt facere i terrogacōnes ut hic·⁊ extra d̄ co· et cōtu·prout·et ·ff·d̄ iterrog̃· act̃ ſi fine·exᵃ d̄ ↄceſ· p̄ben·et eccle· nō vacan·poſt electionez·ſimiliter ad uocati pn̄t inter≈ rogare·vt·ff· de adul·ſi poſtulauerit·§· queſtionem cauſaruz enim merita aſſercōne partium panduntur· ut exᵃ d̄ in iteg̃· reſti·tū ex lr̄is·et ·C· ſi p vim· vel alio mō ·l·ij· ſȝ in hoc differt inter≈ rogatio iudicis· ab interrogacōe ptis·qꝛ ſi ptes ad inuicē ſe interro≈ gant optet q̄ ꝑs interrogans priꝰ ponat aliquid ne videatur calūni≈ oſe interrogare· ſed aliud eſt cum iudex interrogat

f ¶ Pretermiſſuz remaneat·ergo ⁊ poſt aptas atte≈ ſtacōnes poteſt fieri interrogacō·quia vbicunqȝ equitas mouet iudicem poteſt interrogare·ut·ff·de interrog̃·act·vbicūqȝ· ſed an omnia p̄miſſa poſſit iudex ſupplere dubitari ↄſueuit·et certum eſt q̄ defectuz aduocatoꝝ p̄t iudex ſupplere circa ius·ut·C·que deſūt aduo·l·vnica extra de poſtul̃·p̄la·bone me·vbi dicit·nos ꝓ ipo curauimus allegare·ſed vid̄ꝛ q̄ etiam de fc̄o p̄t ſupplere·ut extra de ↄſuetu·cū dilcūs·et extra de ap·ↄſtitutus·ff·de·pet·hered̄·l·ul·nā ſi aduerſarius nō ē pn̄s p̄t iudex ſupplere eius abſentiā·ut·C·de app·l·ul·C·de tēpo·ap·l·ij·§·ul·et iudex ↄtra naturam actionis p̄t ferre ſententiā·ut·ff·de redibi· ac·bouem·§·aliqn̄·extra de cōceſ·p̄b·et ec·non va·expte·ad hoc dico q̄ iudex nō p̄t ſupplere de facto niſi vbi aliquid in pn̄tia ſui actum eſt ut q̄ aliquē citauerit vel q̄ inſtrumentū aliqd̄ corā ipo lectū ſit vel q̄ tempora appellacōnis lapſa ſint·C·ut tempo·ap·l·ij·§·ul·ſimiliter dico q̄ in hijs que ſpectant ad ſubſtantiam elcōnis·poteſt iudex ſupplere ·ut·xl·vij·di·de petro·ſi tñ altera ps negaret non ſtaretur verbo iudicis niſi quatinus ꝓbauerit legitimis documentis·ut exᵃ de ꝓba·qm̄ ↄt

g ¶ Illuminata·nam fructus d̄inis eſt ſepius iuſticiam recenſeri·ut·xxv·q·ix·graue·

Incerta enim cariſſime nullatenus iudicemus quouſqȝ veniat dominus qui latentia ꝓducet i lucem·et illuminabit abſcondita tenebrarum et manifeſtabit conſilia cordium·quamuis enim vera ſint nō tamen credenda ſunt niſi que manifeſtis iudicijs comprobantur·niſi q̄ manifeſto iudicio conuincuntur·niſi que iudicario ordine publicantur ¶ Item euariſtus papa omnibus epiſcopis·

Ante veram ꝓbacōnem nullus iudicandus vel condemnandus eſt·

Nullum ante veram·iuſtamqȝ ꝓbacōnem iudicare aut condemnare debemus teſtante apl̄o qui ait·Tu quis es qui iudicas alienum ſeruuz·ſuo domino ſtat aut cadit Multa itaqȝ audita nullū moueant nec paſſim dc̄ā abſqȝ certa probacōne quiſquam vnq̄ᵐ credat· ſed ante audita dilgenter inquirat nec p̄cipitando quicq̄ᵐ aliquis agat ¶ Itē eleutherius papa·

Nō ſunt aliq̄ iudicanda niſi ꝑus certis demōſtrent iudicijs

Iudicātē optet cūcta rimari ⁊ ordinē reꝝ plana inquiſicōne diſcurrere interrogādi et reſpondendi obiciendiqȝ prebita pacientia ab eo ut ibi actio ambarū ptium illuminata ſit pleniter·nec litigātibus ſua iudex velit prius ſententia obuiare niſi qn̄ iam pactis omnibus nichil habeāt in queſtione quod ꝓponant·et tam diu actō ventiletur quouſqȝ ad rei veritatem perueniatur·Frequenter etiā interrogari oportꝫ ne aliq̄d p̄termiſſum forte remaneat quod annecti ↄueniat· ¶ Ex p̄miſſis manifeſtiſſime colligitur·q̄ pro incertis a certis recedendum nō ē·nec in re dubia certa danda ē ſententia·Cū autem dubie rei fides niſi teſtium approbacōne vel legitima ↄfeſſione iudici fieri nō valeat·teſtes autem auctoritate calixti pape de alijs cauſis vel negocijs teſtimoniuz dicere non valeant niſi de hijs que ſub eoꝝ preſentia facta noſcuntur apparet clandeſtina coniugia ideo eſſe ꝓhibita·qꝛ cum alter eoꝝ ↄiugalem affectum ſe ad alteram adhibuiſſe negare voluerit legitimis ꝓbacōnibus ↄuinci non poterit·quibus deficiētibꝰ iudicis ſentētia rite abſolutus reatū adulterij vterqȝ incurrit dum vtroqȝ eorum viuente alij ſe copulauerint·

h ¶ Ex p̄miſſis· a certis· tene ċtū ⁊ dimitte incertū ut·de pe·di·vij·c ·iij· in fine·nā in in certis locꝰ eſt ↄiecture·ut extra de homi·ad audientiam·ff·de·v̄· obi·ↄtinuus·§·i· et·ff·de ritu nup· adoptiuus·§·ſeruiles· Cā·xxxi Vxorem·cuiuſdam alius conſtuprauit·in hac cauſa adicit gratianus duo alia impedimenta matrimonij ſcilicet enormitatem criminiſ de qua tractat in prima queſtione et coactionem de qua tractat in ſecunda·adiungit etiam in queſtōe tercia de fide ſponſalium non frangenda·ut·autem hec et cetera·Et nota q̄ licet enormitas delicti impediat matrimonium cōtrahendū non impedit tñ niſi in tribus caſibꝫ ſcilicet cum quis ↄmittat inceſtum ut·xxxij·q·vij·ſi q̄s viduā et cū q̄ſ interficit vxorem ·xxxiij·q·ij·admonere·et in alijs caſibus notatis·xxvij·q·i·hij qui·de alijs non repitur expreſſum qd̄ impediat·niſi quis velit dicere de ſolenniter penitēte de quocūqȝ crimine q̄ impediatur· ut·xxxiij·q·ij·de hijs·q̄ nō admitto illd̄ tñ ē verum q̄ nullum crimen dirimit ↄtractum niſi in duobꝫ caſibus vbi nō tamē crimen quantum cōſtitucō eccle·dirimit Queſtio·i·

Adulterio·hic depingitur prima queſtio ſcilicet an poſſit aliq̄s in vxorem ducere quā polluit p adulterium·et dicūt quidam q̄ ſic·ut·ȷ·e·demqȝ·niſi in tribus caſibꝫ·puta ſi marito viuente dederit fidem ei q̄ ſi maritus p̄moreretur eam duceret·vel ſi alter in mortem viri cū effectu machinatus ē·ut·ȷ·e·relatum·et extra de eo q̄ duxit in ma·quā pol·p adul·ſignificaſti·et in tercio cū publice eam duceret·ut extra·e·cū haberet·in noc·tñ tm̄ hos duos caſus excipit·exᵃ ·e·viuens·et poteſt dici q̄ tercius continetur ſub p̄mo·quia qui publice contrahit cum aliq̄ fidem dedit ei q̄ eā velit ꝑpetuo habere·magiſter tñ allegat ad vtramqȝ partem et poſt diſtinguit male·ȷ·e·§·hec auctoritas·vltimo ponit veram ſolucōnem in·§·hic ſubaudiendum

Incipit cauſa triceſimaprima

Vxorē cuiuſdaz alius ↄſtuprauit eo mortuo adulter adulteram ſibi in vxorem accepit·filiam ex ea ſuſceptam cuidā in ↄiugē ſe daturū iurauit illa aūt aſſenſum non prebuit·deinde pater alij eam tradidit a primo repoſcitur· ¶ Queritur primo·an poſſit duci in ↄiugium que prius polluta eſt p adulteriū· ¶ Secūdo·an filia inuita ſit tradenda alicui· ¶ Tercio·an poſt patris ſpōſionem